

מכללת שערי משפט

מבחן מסכם במשפט ציבורי – מועד ב' תשע"ב

ד"ר אביעד הכהן

הוראות כלליות:

1. משך הבחינה : 2.5 שעות.
2. נא לכתוב בקיצור ולעניין. אורך מקסימלי לתשובה כולה – חמישה עמודים. אין לחרוג ממסגרת זו.
3. בעת הבחינה אסור להשתמש בחומר חימוני כלשהו פרט לקובצי החקיקה במשפט חוקתי ומנהלי והסילאבוס של הקורס, ובתנאי שאין עליהם תוספות או סימונים חיצוניים.
4. יש לכתוב בכתב יד קריא, גדול וברור.

מומלץ, טרם כתיבת הפתרון, לקרוא את האירוע המוצג פעמיים ולאחר מכן לכתוב בדף טיוטת שלד לפתרון. יש להתמקד בניתוח האירוע. חשיבה עצמאית וביקורתית ופתרונות יצירתיים יתוגמלו במיוחד, בתנאי שאין הם על חשבון החומר הנלמד.

במידה וקיימות חלופות עובדתיות אפשריות, אנא העלו כל אחת מהן בנפרד והתייחסו אליהן.

יאנה, עולה חדשה ממדינות חבר העמים, הגיעה לארץ מכוח חוק השבות לפני כחמש שנים והופנתה לנתיבות, לאחר שעברה גיור במקום מגוריה אצל הרב המקומי. "תוכלי לרכוש בנתיבות דירה עם גינה ב-200,000 ש"ח, וגם עלות המחיה שם זולה בהרבה ממרכז הארץ", כתב לה פקיד הסוכנות בטיביליסי, על גבי נייר רשמי של משרד הקליטה. בינתיים, יאנה, רופאת שיניים במקצועה, כבר סובלת מזה שנתיים ובקושי מצליחה לחיות מהקצבה הזעומה של דמי האבטלה שניתנת לה ולשני ילדיה.

לפני כשנה ביקשה יאנה להינשא ליעקב, יהודי החי בישראל שעמו היא חיה מאז עלתה לארץ, אך הרבנות המקומית סירבה לרשום אותם לנישואין בטענה שיהדותה של יאנה מוטלת בספק. בית הדין שאלו הופנתה לשם בירור יהדותה אף קבע שתהליך הגיור הממושך שאותו עברה בארץ מוצאה "אינו שווה כלום", כי הרב המגייר לא הקפיד לוודא שיאנה שומרת מצוות ולמעשה הכריז בהחלטתו על ביטול גיורה וגיור שני ילדיה (שכלל אינם מודעים לכך שאינם מוכרים כיהודים בבית הדין).

יעקב ישראלי, פקיד בלשכת התעסוקה המקומית, הפנה את יאנה לקורס קופאיות שמתקיים בת"א, במסגרת "תוכנית ויסקונסין", והתרה בה שאם לא תסכים לעבור אותו, כחלק מההסבה המקצועית שלה, לא תוכל להמשיך ולקבל דמי אבטלה.

מטח הטיילים שנחת על נתיבות בשבוע האחרון הותיר אותה חסרת אונים. יאנה פחדה לשלוח את שני ילדיה, גלית בת השבע ועומר בן החמש לביה"ס ולגן הילדים, שמא יאונה להם רע. כאילו לא די בכך, ביום שלישי, שבו הייתה רגיעה מסוימת, התכוונה לשלוח אותם למוסדות החינוך, אך ראש העיר, שרה לוי, החליטה בצעד הפגנתי נגד מדיניות הממשלה להשבית מרצון את כל מוסדות החינוך בעיר.

יחד עם תושבי אחרים בעיר, הפעילים בוועד ההורים המקומי, ביקשה יאנה למחות על המהלך של ראש העיר, ותלתה על מרפסת ביתה שלט גדול, ועליו הכיתוב: "ראש העיר פחדנית". בתגובה, הורתה ראש העיר לפקחי העירייה לרשום דו"חות נגד כל תולי השלטים, בעבירה על חוק העזר המקומי ועל חוקי התכנון והבנייה.

יצוין כי בעיר פועלת חנות בגדים ענקית, שנמצאת בבעלות גיסה של ראש העיר, שבעליה תלו בכיכר המרכזית בעיר שלט שגובהו חמשה מטרים ועליו תמונה של דוגמנית בגדי ים, אך ראש העיר אינה נוקטת כלפיו בצעד דומה. לטענת יאנה הדבר נובע מכך שהגיס הזרים, באמצעות העסק שבבעלותו, כסף רב ל"קמפיין" הבחירות האחרון של ראש העיר, וזאת לצד מיסי הארנונה הגבוהים שהוא מעביר לקופת העירייה מדי חודש ובשל קשריו המשפחתיים עמו.

יאנה פנתה בתלונה בעניין זה למפקד המשטרה המקומי ולראש העיר, אך הללו לא טרחו להשיב כלל לפנייתה. כעבור חודשיים, זכתה לקבל תשובה קצרצרה מעוזרו של מפקד המשטרה ולפיה "אין עניין לציבור" בבירור תלונתה.

תלמידי הישיבה המקומית, שדעתם לא שבעה נחת ממודעת הפרסומת החושפנית, ריססו בצבע שחור את פניה של הדוגמנית באישון לילה (באמצעות מנוף ענק שהובא למקום), ובאותה הזדמנות גם ריססו בצבע מודעות שעליהן תמונות נשים המוצבות על לוחות המודעות בעיר. לטענתם, המודעות החושפניות מנוגדות להלכות הצניעות שבתורת ישראל ופוגעות פגיעה קשה ברגשותיהם.

יאנה אובדת עצות. היא פונה אליכם בבקשה שתייעצו לה האם תוכל לפנות בעתירה לבג"צ נגד בית הדין והרבנות שמערערים על יהדותה; נגד ממשלת ישראל בשל כך שאינה מעניקה הגנה הולמת לתושבי נתיבות ומפלה ביניהם לבין תושבי הקיבוצים בקו עוטף עזה שזכו למיגון חנים של בתיאם ומוסדות החינוך של ילדיהם; נגד יו"ר ועדת החוקה של הכנסת שמעכב מזה חצי שנה, משיקולים פוליטיים (רוב מצביעי מפלגתו מתחרים עם ראש הממשלה ושר האוצר על אותו מאגר אלקטוראלי ואין לו כוונה שהללו יזכו באהדתם לפני הבחירות בשל הטבות אלה) הצעת חוק שנועדה לתת הקלות במס הכנסה לכל תושבי הדרום; נגד ראש העיר שהשביתה את הלימודים ונגד מר ישראלי מלשכת התעסוקה שמבקש לחייב אותה לעבוד בעבודה שאיננה מקצועה האמתי, ולטענתה תפגע קשה בכבודה, במעמדה ובבריאותה (העבודה כקופאית במרכזל מחייבת עמידה רצופה על הרגליים במשך כשבע שעות ביום ללא הפסקה).

לצדה, פונים אליכם כל שאר הגורמים המעורבים במקרה הנ"ל ומבקשים כי תייעצו להם מה יוכלו לטעון מבחינה משפטית היה והמקרה כולו יגיע לבית המשפט.

העמידו לרשות כל אחד מהגורמים שזכרו לעיל את הייעוץ הראוי לו. במסגרת תשובתכם תנו דעתכם לכל הסוגיות, החוקתיות והמנהליות השונות, ולהיבטים הפרוצידורליים שכרוכים בטיפולכם בסוגיה זו.

בהצלחה!

מכללת שערי משפט

מבחן מסכם במשפט ציבורי – מועד ב

ד"ר אביעד הכהן

סתיו 11

הוראות כלליות :

1. משך הבחינה : 2.5 שעות.

2. נא לכתוב בקיצור ולעניין. אורך מקסימלי לתשובה כולה – חמישה עמודים. אין לחרוג ממסגרת זו.

3. בעת הבחינה אסור להשתמש בחומר חיצוני כלשהו פרט לקובצי החקיקה במשפט חוקתי ומנהלי והסילאבוס של הקורס, ובתנאי שאין עליהם תוספות או סימונים חיצוניים.

4. יש לכתוב בכתב יד קריא, גדול וברור.

מומלץ, טרם כתיבת הפתרון, לקרוא את האירוע המוצג פעמיים ולאחר מכן לכתוב בדף טיוטת שלד לפתרון. יש להתמקד בניתוח האירוע. חשיבה עצמאית וביקורתית ופתרונות יצירתיים יתוגמלו במיוחד, בתנאי שאין הם על חשבון החומר הנלמד.

במידה וקיימות חלופות עובדתיות אפשריות, אנא העלו כל אחת מהן בנפרד והתייחסו אליהן.

יאנה, עולה חדשה ממדינות חבר העמים, הגיעה לארץ מכוח חוק השבות לפני כחמש שנים והופנתה לנתיבות, לאחר שעברה גיור במקום מגוריה אצל הרב המקומי. "תוכלי לרכוש בנתיבות דירה עם גינה ב-200,000 ₪, וגם עלות המחיה שם זולה בהרבה ממרכז הארץ", כתב לה פקיד הסוכנות בטיביליסי, על גבי נייר רשמי של משרד הקליטה. – האם מדובר בהבטחה שלטונית (בג"צ 135/75 סאי-טקס קורפוריישן בע"מ נ' שר המסחר והתעשייה)? יש לפרט מדוע, מה המשמעות של כך והאם ניתן להשתחרר ממנה? בינתיים, יאנה, רופאת שיניים במקצועה, כבר סובלת מזה שנתיים ובקושי מצליחה לחיות מהקצבה הזעומה של דמי האבטלה שניתנת לה ולשני ילדיה. – זכות לחיים בכבוד – דיון בהיקפה, אם בכלל – האם ליאנה יש זכות כזו? מה מעמדם של פקיד הסוכנות והסוכנות (גוף פרטי/ציבורי/דו מהותי).

לפני כשנה ביקשה יאנה להינשא ליעקב, יהודי החי בישראל שעמו היא חיה מאז עלתה לארץ, אך הרבנות המקומית סירבה לרשום אותם לנישואין האמנם בסמכות, שיקול דעת, שיקולים זרים. בטענה שיהדותה של יאנה מוטלת בספק מה ההוכחות? בית הדין שאלו הופנתה לשם בירור יהדותה אף קבע שתהליך הגיור הממושך שאותו עברה בארץ מוצאה "אינו שווה כלום", כי הרב המגייר לא הקפיד לוודא שיאנה שומרת מצוות ולמעשה הכריז בהחלטתו על ביטול גיורה וגיור שני ילדיה (שכלל אינם מודעים לכך שאינם מוכרים כיהודים בבית הדין) האמנם בסמכותו לברר ולפסול את הגיור, פגיעה בכבוד, חופש דת וחופש מדת. וכן תקיפה חוקתית כולל מבחני המידתיות. סמכות הרבנות המקומית לרישום לנישואין, קריטריונים לסירוב, סמכות לא להכיר בגיור שבוצע בחו"ל. דיון בשאלת מיהו יהודי לפי חוק השבות. בג"צ שליט, בג"צ מילר. האם יש לקשור בין שמירת מצוות לבין אישור הגיור? – החופש מדת.

יעקב ישראלי, פקיד בלשכת התעסוקה המקומית, הפנה את יאנה לקורס קופאיות שמתקיים בת"א, במסגרת "תוכנית וייסקונסין", והתרה בה שאם לא תסכים לעבור אותו, כחלק מההסבה המקצועית שלה, לא תוכל להמשיך ולקבל דמי אבטלה. חופש העיסוק - האם יש ליאנה זכות לעסוק במקצוע שלה – רופאת שיניים? האם ניתן להתנות את המשך קבלת דמי האבטלה בהשתתפות בקורס? יאנה תטען לפגיעה בכבודה, במעמדה ובבריאותה – איזון אנכי בין זכויותיה לפי חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו לבין אינטרס של המדינה באי מתן דמי אבטלה למי שמסוגל לעבוד ובהשמה לעבודה של מי שמסוגל לעבוד.

פגיעה בכבוד ובחופש העיסוק, שרירות למול שיקולים ענייניים של השמת מובטלים ועידוד התל"ג.

מטח הטיילים שנחת על נתיבות בשבוע האחרון הותיר אותה חסרת אוניים. יאנה תעתור לבג"צ כנגד השיהוי של יו"ר ועדת החוקה של הכנסת מלדון בהצעת החוק שנועדה לתת הקלות במס לתושבי הדרום. מה מידת ההתערבות של בג"צ בהליכים פנים פרלמנטריים של הכנסת? האם בג"צ יורה ליו"ר ועדת החוקה לדון בהצעת החוק? פסיקה - בג"צ שריד וכו'. יאנה פחדה לשלוח את שני ילדיה, גלית בת השבע ועומר בן החמש לביה"ס ולגן הילדים, שמא יאונה להם רע. יאנה תעתור לבג"צ כנגד המדינה בגין אי מיגון מוסדות החינוך בעיר - זכות לביטחון אישי הנגזרת מהזכות לחיים, בג"צ אדוארדו ווסר, בג"צ עיריית אשקלון נ' ראש הממשלה, אפליה בין נתיבות לישובי עוטף עזה - האם מדובר בשונות רלבנטית? האם מדובר בפגיעה בשוויון? אבחנה בין עצם הזכות לבין היקפה. איזונה אל מול זכויות אחרות. התערבות בג"צ בשיקולי מדיניות בכלל ומדינהיות תקציבית והקצאת משאבים בפרט. כאילו לא די בכך, ביום שלישי, שבו הייתה רגיעה מסוימת, התכוונה לשלוח אותם למוסדות החינוך, אך ראש העיר, שרה לוי, החליטה בצעד הפגנתי נגד מדיניות הממשלה להשבית מרצון את כל מוסדות החינוך בעיר. - האם פעולתה של ראש העיר הינה בסמכות? האם יאנה תוכל לעתור כנגד החלטתה של ראש העיר? הזכות לחינוך למול הזכות הקולקטיבית לחיים. הזכות לחינוך, סמכות? שרירות? שיקול-דעת.

יחד עם תושבי אחרים בעיר, הפעילים בוועד ההורים המקומי, ביקשה יאנה למחות על המהלך של ראש העיר, ותלתה על מרפסת ביתה שלט גדול, ועליו הכיתוב: "ראש העיר פחדנית". בתגובה, הורתה ראש העיר לפקחי העירייה לרשום דו"חות נגד כל תולי השלטים, בעבירה על חוק העזר המקומי ועל חוקי התכנון והבנייה. דיון ויישום של חופש הביטוי של יאנה למול הזכות לשם טוב של ראש העיר. פס"ד זקין חריגה מסמכות, שיקולים זרים, אכיפה בררנית.

יצוין כי בעיר פועלת חנות בגדים ענקית, שנמצאת בבעלות גיסה של ראש העיר, שבעליה תלו בכיכר המרכזית בעיר שלט שגובהו חמשה מטרים ועליו תמונה של דוגמנית בגדי ים, אך ראש העיר אינה נוקטת כלפיו בצעד דומה. - יאנה תטען לאכיפה בררנית. פסיקה בנושא. לטענת יאנה הדבר נובע מכך שהגיס הזרים, באמצעות העסק שבבעלותו, כסף רב ל"קמפיין" הבחירות האחרון של ראש העיר, וזאת לצד מיסי הארנונה הגבוהים שהוא מעביר לקופת העירייה מדי חודש ובשל קשריו המשפחתיים עמו. שוחד, שיקולים זרים, ניגוד עניינים, אכיפה בררנית.

יאנה פנתה בתלונה בעניין זה למפקד המשטרה המקומי ולראש העיר, אך הללו לא טרחו להשיב כלל לפנייתה. כעבור חודשיים, זכתה לקבל תשובה קצרצרה מעוזרו של מפקד המשטרה ולפיה "אין עניין לציבור" בבירור תלונתה. האם חודשיים הינם זמן סביר למענה? האם הרשות המינהלית הפרה את חובת ההגינות? האם לעוזרו של מפקד המשטרה יש סמכות להחליט כי אין עניין לציבור בבירור תלונתה? על הרשות המינהלית לנמק החלטתה ואין להסתפק בתשובה הלקונית שקיבלה. פסיקה בנושא חובת ההנמקה.

בניגוד לחוק סדרי המינהל (החלטות והנמקות). המשטרה היתה חייבת לפתוח בחקירה ורק לאחר חקירה ועל סמך הראיות ניתן להחליט על סגירת תיק (האם העוזר מוסמך בכלל להורות על סגירת תיק או רק תובע משטרתי שהוסמך לכך), בנוסף כנפגעת עבירה זכאית לערער על סגירת התיק, שלטון החוק.

תלמידי הישיבה המקומית, שדעתם לא שבעה נחת ממודעת הפרסומת החושפנית, ריססו בצבע שחור את פניה של הדוגמנית באישון לילה (באמצעות מנוף ענק שהובא למקום), ובאותה הזדמנות גם ריססו בצבע מודעות שעליהן תמונות נשים המוצבות על לוחות המודעות בעיר. לטענתם, המודעות החושפניות מנוגדות להלכות הצניעות שבתורת ישראל ופוגעות פגיעה קשה ברגשותיהם. התייחסות לסעיף 173 לחוק העונשין. דיון בפגיעה ברגשות דת למול חופש הביטוי המסחרי. האם הפגיעה ברגשות הינה כה קשה ועמוקה שיש בה כדי להגביל את חופש הביטוי המסחרי? האם יש הבדל בין מודעת הפרסומת החושפנית לבין המודעות האחרות? בג"צ סנש נ' יו"ר רשות השידור, בג"צ בכרי. האם ניתן לבצע איזון? חופש הביטוי, החופש במרחב הציבורי למול הפגיעה ברגשות דת, איזון. לקיחת החוק לידיים במקום פנייה בתלונה לרשויות.

יאנה אובדת עצות. היא פונה אליכם בבקשה שתיעצו לה האם תוכל לפנות בעתירה לבג"צ נגד בית הדין והרבנות שמערערים על יהדותה; נגד ממשלת ישראל בשל כך שאינה מעניקה הגנה הולמת לתושבי נתיבות ומפלה ביניהם לבין

תושבי הקיבוצים בקו עוטף עזה שזכו למיגון חינם של בתיהם ומוסדות החינוך של ילדיהם אפליה, פגיעה בשוויון למול שיקולי מדיניות ותקציב; נגד יו"ר ועדת החוקה של הכנסת שמעכב מזה חצי שנה, משיקולים פוליטיים (רוב מצביעי מפלגתו מתחרים עם ראש הממשלה ושר האוצר על אותו מאגר אלקטוראלי ואין לו כוונה שהללו יזכו באהדתם לפני הבחירות בשל הטבות אלה) הצעת חוק שנועדה לתת הקלות במס הכנסה לכל תושבי הדרום הפרדת רשויות, שפיטות נורמטיבית, האמנם הכנסת כפופה לכללי המשפט המנהלי?; נגד ראש העיר שהשביתה את הלימודים ונגד מר ישראלי מלשכת התעסוקה שמבקש לחייב אותה לעבוד בעבודה שאיננה מקצועה האמתית, ולטענתה תפגע קשה בכבודה, במעמדה ובבריאותה (העבודה כקופאית במרכול מחייבת עמידה רצופה על הרגליים במשך כשבע שעות ביום ללא הפסקה).

לצדה, פונים אליכם כל שאר הגורמים המעורבים במקרה הנ"ל ומבקשים כי תיעצו להם מה יוכלו לטעון מבחינה משפטית היה והמקרה כולו יגיע לבית המשפט.

העמידו לרשות כל אחד מהגורמים שנזכרו לעיל את הייעוץ הראוי לו. במסגרת תשובתכם תנו דעתכם לכל הסוגיות, החוקתיות והמנהליות השונות, ולהיבטים הפרוצידורליים שכרוכים בטיפולכם בסוגיה זו.

בהצלחה!

